

Výzkum: Čím rizikovější online aktivita, tím méně často o ní rodiče dospívajících ví

Datum 14.10.2026
Subjekt Masarykova univerzita
Region Tschechische Republik - Südmährische Region
Kategorie Soziale Medien, Universitäten, Wissenschaft und Forschung

Čím rizikovější aktivitě se čeští dospívající na internetu věnují, tím méně obvyklé je, že o tom jejich rodiče vědí. Z aktuální studie vědců IRTIS Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity vyplývá, že rodiče, kteří online chování a zážitky svých dětí takto podceňují, jsou zároveň často přesvědčeni, že se jejich dítěte problém netýká. Pozitivní je ale fakt, že více rizikové online aktivity nebo situace jsou mezi dospívajícími méně časté než ty, u kterých jsou rizika nižší. Rodiče by podle vědců měli se svými potomky více komunikovat, zákaz digitálních technologií je až krajním řešením.

Výzkumníky zajímala především otázka, do jaké míry si rodiče raných dospívajících uvědomují, co jejich děti dělají a co zažívají v online prostředí. Zkoumali především aktivity nebo zkušenosti, které jsou potenciálně rizikové a kde je informovanost rodičů důležitá pro jejich případný včasný zásah. Jednalo se například o sdílení osobních informací, sexuální či agresivní interakce nebo sledování rizikových obsahů. Zaměřili se přitom na dospívající ve věku 11–14 let, kteří digitální platformy začínají využívat častěji, zejména k sociálním kontaktům. „Zároveň jde stále o období, kdy rodiče hrají důležitou roli v socializaci dětí a představují pro ně významný zdroj podpory v situacích, kdy ji potřebují,“ uvedla hlavní autorka studie Lenka Dědková z týmu IRTIS.

Obsahy s osobními informacemi dospívající nejčastěji sdílí s vrstevníky prostřednictvím soukromých zpráv. Více než dvě třetiny z nich sdílejí fotografie sebe sama (78 %) nebo fotografie ukazující jejich aktuální polohu (72 %). Skoro 60 % sdílí takové obsahy i na profilech na sociálních sítích. S těmito aktivitami jsou rodiče dobře obeznámeni. Horší je to už u sdílení citlivějších osobních údajů (např. celé jméno, adresa) včetně těch přihlašovacích (např. hesla), které někteří dospívající sdílí nejen se známými vrstevníky, ale někdy i s lidmi, které znají jen z internetu. O sdílení takových obsahů neví asi polovina rodičů. Pozitivní nicméně je, že právě s neznámými lidmi z internetu osobní informace sdílí jen menšina dospívajících (v případě fotek méně než čtvrtina). Citlivější informace (osobní údaje, obsah zachycující užívání návykových látek nebo přihlašovací údaje) jsou přitom sdíleny nejméně často (12 % nebo méně).

Studie se dále zaměřila na tři typy rizikových zpráv, které dospívající mohou dostávat nebo je sami posílat. První je sexting, další zprávy, v nichž se dotýčný dotazuje na posílání sexuálních obsahů, a třetí oblastí byly agresivní zprávy. Adolescenti takové zprávy častěji dostávají, než že je sami posílají. Zkušenosti s agresivními zprávami jsou obvyklejší (přijímání 41 %, odesílání 18 %), zatímco obě formy sexuálních interakcí jsou méně časté (přijímání 16–19 %, odesílání 6–8 %). U všech těchto interakcí 44–51 % rodičů neví, že jejich dítě takové zprávy přijímá nebo odesílá.

Poslední zkoumanou rizikovou online zkušeností bylo vystavení rizikovému obsahu (např. násilnému obsahu, obsahu podporujícímu extrémní štihlou nebo sebepoškozování či nenávisnému obsahu). Takové obsahy na internetu vidá 34–49 % adolescentů v závislosti na konkrétním tématu. Podíl rodičů, kteří o tom neví, je rovněž poměrně stabilní a pohybuje se mezi 32–43 %.

Data jasně ukazují, že raní adolescenti se při pohybu v online prostředí setkávají s rizikovými situacemi nebo se zapojují do potenciálně rizikového chování. Řada rodičů přitom tento fakt podceňuje. „Napříč jednotlivými rizikovými aktivitami jsme zjistili, že přibližně 30–50 % rodičů nevědělo, že jejich dospívající dítě danou rizikovou situací zažilo. Tento vzorec je obzvláště patrný ve srovnání s aktivitami, které samy o sobě nejsou tolik rizikové, jako je běžné používání sociálních sítí, využívání generativní umělé inteligence nebo sdílení osobních informací v soukromých zprávách s vrstevníky, které adolescenti znají z offline prostředí. U těchto aktivit má naprostá většina rodičů o chování svých dětí dobrou představu odpovídající realitě. Naopak u rizikovějších zkušeností je informovanost rodičů nízká, což může představovat překážku pro poskytnutí pomoci a podpory, které mohou některé z těchto situací vyžadovat,“ dodal Vojtěch Mýlek, další z autorů výzkumu.

Výsledky ohledně používání sociálních sítí poukazují na zajímavý fenomén. Ačkoliv minimální věk pro používání těchto sítí je 13 let, více než polovina dětí ve věku 11–12 let používá TikTok a Instagram a více než třetina Snapchat. Výzkum však ukazuje, že se to neděje v tajnosti – v naprosté většině případů rodiče o používání sociálních sítí jejich dětmi v rozporu s věkovým limitem vědí.

Aktuální zpráva rovněž ukazuje, že rodiče, kteří chování svých dětí podceňují, si jsou svou nesprávnou představou poměrně jistí. Většina z nich je silně přesvědčena, že se jejich dítě daného chování neúčastnilo, přestože adolescenti přiznávají opak. Podle výzkumníků tento falešný pocit jistoty brání rodičům, aby se o online život svých dětí více zajímali a aktivně se na něj ptali.

Doporučení pro rodiče

Záměrem aktuální výzkumné zprávy není rodiče vystrašit. Adolescenti dokážou řadu potenciálně problematických situací v online prostředí vyřešit sami nebo s pomocí přátel, aniž by potřebovali pomoc rodičů. S postupným dospíváním také potřebují více soukromí a autonomie. „Rodiče nemusejí vědět o všem, co jejich děti dělají. Na druhou stranu porozumění tomu, co rodiče o online aktivitách svých dětí typicky vědí či nevědí, stejně jako bariérám v komunikaci mezi rodiči a dětmi, může pomoci předcházet situacím, kdy by dítě potřebovalo pomoc rodiče, ale není ochotné si o ni říct,“ doplnila Dědková.

Rodičům vědci doporučují zachovat si zvědavost, místo aby zkušenosti svých potomků odmítali. „Ptejte se na konkrétní věci a nechte dítě, aby vám vlastními slovy vysvětlilo, co se v online prostředí děje,“ podotkla Dědková. Rodiče by podle expertů měli s dětmi o jejich online životě mluvit a být v tom aktivní. Data ukazují, že pravidelné ptaní se dětí na to, co dělají online, podporuje jejich ochotu spontánně se svěřovat, a to i v případě nepříjemných online zkušeností.

Mladší adolescenti často váhají, zda se rodičům svěřit s nepříjemnými online zkušenostmi, protože se obávají, že jim rodiče neporozumějí, nebo že jim jako formu trestu omezí používání digitálních médií. „Když s dítětem mluvíte, přistupujte k němu s respektem a otevřenou myslí. Online zkušenosti jsou dnes důležitou součástí života adolescentů – jejich přátelství, zábava i vzdělávání probíhají alespoň zčásti online. Omezení proto používejte uvážlivě a ujistěte se, že dítě rozumí tomu, proč je zavádíte. To, že jste si jisti, že se dítě s některými problematickými online situacemi nesetkává, nemusí nutně odpovídat skutečnosti. Mějte to na paměti,“ uzavřela vědkyně.

<https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/vyzkum-cim-rizikovejsi-online-aktivita-tim-mene-casto-o-ni-rodice-dospivajicich-vi>